

**УНІВЕРСИТЕТ УШИНСЬКОГО
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ, СПОРТУ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ**

**КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА
СПОРТИВНИХ ДИСЦИПЛІН**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ,
СПОРТУ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ**

**МАТЕРІАЛИ VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
17-18 листопада 2022 року**

Одеса
Букаєв Вадим Вікторович
2022

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВІДБОРУ ДІТЕЙ ДО ЗАНЯТЬ ВОЛЕЙБОЛОМ

Романенко С. С., Сорока В. А.

Державний заклад «Південоукраїнський національний педагогічний
Університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Анотація. В роботі розглянуті методологічні засади відбору дітей до занять волейболом. Проаналізовано етапи відбору, проміжні завдання і цільова спрямованість кожного з етапів.

Актуальність. Багаторічна підготовка волейболіста будується на основі системного підходу та методичних положень, які й складають комплекс завдань, вирішуваних у навчально-тренувальному процесі. Тому розгляд нагальних питань методології відбору дітей до занять волейболом в системі багаторічної підготовки є безперечно актуальним.

Виклад основного матеріалу. Підготовка волейболістів проводиться в кілька етапів, які мають свої специфічні особливості. Головною відмінністю є вік і рівень фізичного розвитку дітей, яких зараховують в ту чи іншу групу підготовки. Для зарахування діти проходять тестування за показниками фізичного розвитку і загальної фізичної підготовленості.

При великому охопленні дітей до занять волейболом одним з головних завдань залишається виховання спортсменів високого рівня. Для цього протягом усього періоду проводиться відбір перспективних дітей задля рекомендації їх у групи підготовки для спорту вищих досягнень.

Провідними чинниками підготовки юних волейболістів на початковому етапі виступають: якість управління тренувальним процесом, використання сучасних технологій і методики тренування, що дозволяє більш надійно визначити спеціальні спортивні здібності до занять волейболом на етапах відбору і спортивної орієнтації та відповідно до цього, озброїти їх таким чином, щоб вони відповідали наступним вимогам змагальної діяльності.

Пошук обдарованих дітей, яким під силу великі навантаження та високі темпи спортивного удосконалення це складний процес, яким займаються багато фахівців. Більшість з них пов'язує спортивний відбір як розпізнавання індивідуальної схильності до спортивної спеціалізації та відбір дітей здатних до високих спортивних результатів. Тому мета відбору для початкової спортивної підготовки – визначення придатності до спортивного вдосконалення [1, 5].

У сучасній науково-методичній літературі представлені два основних концептуальних напрямки оцінки здібностей дітей при спортивній орієнтації і відбору. Низка авторів пропонують одразу ж виявляти і оцінювати здібності

дітей до конкретного виду спортивної діяльності, не аналізуючи спортивну обдарованість дитини в цілому. Вибір виду спорту при цьому здійснюється за принципом «поглибленої спеціалізації» [3, 4].

Інша група дослідників на початковому етапі підготовки визначали здатності загального плану, пов'язані зі специфікою не одного, а декількох видів спорту. Така орієнтація може служити гарантією від помилок у виборі спортивної спеціалізації [2, 5].

Багаторазові спостереження та експерименти показали, що кваліфікованому тренеру необхідно не менше двох років, щоб не використовуючи наукові методи, поставити більш-менш вірний діагноз придатності до спортивного удосконалення. І судячи з якості відбору у групи початкового навчання, природно, що більшість помилок падає саме на цей період.

В. М. Платонов тісно пов'язує спортивний відбір і орієнтацію з структурою багаторічної підготовки спортсмена і виділяє п'ять етапів відбору встановлення доцільності спортивного удосконалення в обраному виді спорту:

- первинний етап відбору: виявлення здібностей до ефективного спортивного удосконалення;
- попередній етап відбору: виявлення здібностей до досягнення високих спортивних результатів, перенесення високих спортивних навантажень;
- проміжний етап: виявлення здібностей до високих спортивних результатів;
- основний етап відбору: встановлення здібностей до досягнення результатів міжнародного класу, виявлення здібностей до збереження досягнутих результатів;
- заключний етап відбору.

Детальний підхід до спортивного відбору полягає в тому, що критерієм класифікації етапів має бути, не відповідність етапам підготовки і не аналогія з біологічною термінологією, а цільова спрямованість етапу [2].

Низка фахівців переконані, що необхідно враховувати більш докладне і емпірично обґрунтоване уявлення про системоутворювальну ознаку індивідуальної схильності до спорту, при цьому ми можемо отримати протягом розгортання всіх наступних етапів відбору і спортивної кар'єри. Підтвердження або спростування висновків і рекомендацій першого етапу доспортивного відбору ми в змозі отримати вже на другому етапі відбору, який доцільно називати коригуючим (він підтверджується або спростовується по ситуації персонального розвитку дитини) [1].

Коригувальний етап, що проводиться у віці до 7-8 років в будь-якому випадку слід розглядати як етап, перехідний від доспортивного до спортивного

відбору. Він пов'язаний з визначенням і оцінкою:

- генетичної детермінованості рухливих здібностей;
- динаміки проявів показників і протипоказань за станом здоров'я в процесі адаптації організму і психіки до фізичних навантажень певного типу;
- темпу і спрямованості можливих біохімічних, морфофункціональних, психофізичних і соціально-психологічних змін за час, що минув з моменту закінчення першого етапу доспортивного відбору та отримання програмних рекомендацій з розвитку дитини на найближчу перспективу [5].

Таким чином, часовий проміжок між першим і другим етапами доспортивного відбору (в силу відсутності яскраво виражених кризових і сенситивних періодів, які обумовлюють необхідність і можливість стрибкоподібної зміни, а також через відносно повільного у цьому віці засвоєння і накопичення умінь і навичок) становить, за нашими підрахунками, не менше одного року.

За цей рік достовірно з'ясувати і обґрунтувати факт схильності дитини до занять конкретним видом спорту дуже складно, що для нас абсолютно очевидно. Цілком можливо, що до настання, так званого «найбільш сприятливого віку» для початку занять певним видом спорту етап коригуючого доспортивного відбору або перехідний етап буде потрібно повторити ще через один рік з метою отримання більш-менш достовірної інформації про зміни, що відбуваються. У такому випадку його буде логічніше назвати корекційним чи коригуючим перехідним етапом другого порядку.

На закінчення доцільно констатувати наступне. Розширення вікових меж спортивного відбору в область раннього дитинства, початок його проведення з 4 – 6 річного віку – це не що інше, як масовий соціально-спортивний експеримент, експеримент за участю дитячого контингенту. А раз так, то і проводиться він повинен не похапцем, а дуже і дуже обережно і обґрунтовано на кожному своєму етапі. Просто так, механічно екстраполювати дані про закономірності спортивного відбору на відбір доспортивний не можна, та й неможливо (в силу відсутність шкали чітко виражених інтервальних або рангових залежностей між уже відомими показниками в різних більш старших вікових групах).

Значить, багато що належить робити і осмислювати вперше, в повному обсязі детально звіряючи власні дії з існуючою загальною і науковою етикою. І тільки після закінчення даного експерименту можна буде судити про те, в якій мірі тенденція оптимізації є більш значною у порівнянні з тенденцією екстремалізації в спортивному відборі, або навпаки.

Висновки. Ознайомившись з науково-методичними роботами фахівців, завдяки проведеним дослідженням і педагогічним спостереженням,

розраховуємо на те, що результати нашого аналізу проблеми відбору сприятимуть якості підготовки спортивних резервів у волейболі.

Література:

1. Бобошко В. В., Романенко С. С., Прокоф'єва Л. А. взаємозв'язок між рівнем розвитку фізичних здібностей та функціональним станом волейболістів. Інноваційна педагогіка: науковий журнал Причорноморського науково-дослідницького інституту економіки та інновацій. Одеса, 2020. № 23. Том 1 С. 68-72.

2. Костюкевич В. М. Теорія і методика спортивної підготовки (на прикладі командних ігрових видів спорту). Навчальний посібник. Вінниця : Планер, 2014. 616 с.

3. Наумчук В. І. Теоретико-методичні основи навчання спортивним іграм : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Астон, 2017. 180 с.

4. Прозар М.В., Козак Є.П. Теорія і методика викладання спортивних ігор (волейбол): навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2015. 234 с.

5. Тітова Г. В., Осіпова І. В., Пастернацький В. В. Сучасні підходи до відбору дітей у баскетболі Інноваційна педагогіка: науковий журнал Причорноморського науково-дослідницького інституту економіки та інновацій. Одеса, 2020. № 23. Том 2. С. 114-119.

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СПОРТУ ЛЮДЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

Савченко О. И., Богатирьов К. О.

Держвний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Актуальність. У цивілізованому світі моральний клімат у державі визначається ставленням до людей з обмеженими можливостями Спорт допомагає людям з обмеженими фізичними можливостями інтегруватися у суспільстві. Сучасна молодь усвідомлює важливість та користь від занять фізичною культурою, проте рівень охоплення населення, особливо працездатного віку, фізкультурно-оздоровчою та спортивною діяльністю в Україні є в декілька разів нижчим порівняно з європейськими країнами. У свідомості більшості українського суспільства фізична культура не сприймається як важливий засіб оздоровлення населення, організації дозвілля, соціалізації молоді та інших суспільних груп. А чинна система спорту вищих досягнень не є пристосованою до вітчизняних соціально-економічних процесів та не враховує у своєму розвитку світові тенденції.